

ROMAN

Roman je prozno, leposlovno, epsko delo in je direktni naslednik epa, katerega razpad je povzročil. Beseda roman izhaja iz francoščine in na začetku (12.stol) pomeni vsako prozno delo, ki ni napisano v latinščini ampak v ljudskem jeziku.

Danes zavzema isto mesto kot nekoč ep, čeprav se od njega močno razlikuje. Za razliko od epa, ki je bil v verzih, je roman pisan v prozi. Epsko dograjena oseba se v romanu razvija tako življenjsko, kot duhovno. Poleg glavnega junaka vsebuje tudi množico stranskih oseb.

Postane zrcalo obdobja, saj poleg družbene analize podaja tudi gospodarsko, kulturno podobo časa, v katerem je delo nastalo. Natančno opisuje kraj in naravo.

Pisatelj ni vezan: zgodbo lahko podaja kot osebni doživljaj, tujo zgodbo, lahko v obliki pisem ali dnevnika.

Roman je lahko analitičen ali sintetičen:

V **analitičnem** spoznamo najprej situacijo nastalo po daljšem razvoju, s katerim nas avtor seznanja postopoma.

V **sintetičnem** pa so dogodki zapisani zapovrstno, kot so se dogajali.

Danes je roman najobsežnejša, najodličnejša in najbolj razvita oblika proze. Lahko obsega tudi več knjig, delov... Lahko so v obliki trilogij, tetralogij ali serij.

Roman se je znal prilagoditi vsem dobam, slogom.. Ta prožnost pa romanu lahko tudi škoduje, kadar se razvije v trivialno prozo, ki želi ugajati čim širšemu krogu bralcev s povprečnim okusom.

Današnja definicija romana: **»Roman je umetniško leposlovno delo, ki v širšem obsegu problemsko rešuje pomembno življenjsko vprašanje.«**

Roman na Slovenskem

Razvije se šele **po 1850**. Pojavi se šele po epu oz. krajši prozi, katera mu daje osnovo. Ker pa ti dve smeri pri nas nista bili razviti do 19. stol., se tudi roman ni mogel razviti.

Prvi slovenski roman je Deseti brat Josipa Jurčiča, ki je izšel 1866. Pred tem je izšlo nekaj daljših povesti z vsemi značilnostmi romana, ki pa se niso dvignile nad raven zabavno-poučne literature.

Deseti brat je nastal po vzoru romanov Walterja Scotta.

Dogajanje je odvisno, načrtno, prepleteno in podaja podobo življenja na takratnem slovenskem podeželju. Smatramo ga za ljubezenski roman, ima pa tudi prvine grozljivega romana. Slogovno pa je nekje med romantičnim in realističnim romanom.

PREGLED SLOVENSKEGA ROMANA

med romantiko in realizmom (1848-1899)

- Josip Jurčič** Deseti brat, Cvet in sad, Rokovnjači...
- Janko Kersnik** Ciklamen, Agitator, Rošlin in Verjanko, (Jara gospoda)
- Josip Stritar** Zorin
- Ivan Tavčar** Izza kongresa, Visoška kronika
- Fran Maselj-P.** Gospodin Franjo

moderna (1899-1918)

- Fran S. Finžgar** Pod svobodnim soncem, Iz modernega sveta
- Ivan Cankar** Na klancu, Martin Kačur, Hiša Marije Pomočnice
- Alojz Kraigher** Kontrolor Škrobar, Mlada ljubezen
- Zofka Kvedrova** Njeno življenje
- Ksaver Miško** Kam plovemo?, Na poljani
- Etbin Kristan** Julkina zmeta

ekspresionizem (1918-1930)

- France Bevk** Znamenja na nebu (trilogija), Umirajoči bog Triglav, Kaplan Martin Čedermac
- Ivan Pregelj** Tolminci, Plebanus Joannes

socialni realizem (1930-1940)

- Juš Kozjak** Šentpeter, Pavlihova kronika

-Prežihov Voranc	Požganica, Doberdob, Jamnica
-Miško Kranjec	Prostor na soncu, Os življenja, Povest o dobrih ljudeh, Strici so mi povedali...
-Anton Ingolič	Lukarji, Gimnazijka, Gorele so grmade...
-Bratko Kreft	Človek mrtvaških lobanj

sodobna književnost (1945- 1998)

-Ciril Zlobec	Moška leta našega otroštva
-Boris Pahor	Vila ob jezeru, Mesto v zalivu, Onkraj pekla so ljudje
-Mira Miheličeva	Tiha voda, April, Hiša večera...
-Alojz Rebula	Senčni ples
-Beno Zupančič	Sedmina
-Drago Jančar	Petintrideset stopinj, Galjot, Severni sij...
-Dominik Smole	Črni dnevi in beli dan
-Lojze Kovačič	Deček in smrt, Sporočila v spanju-Resničnost
-Vitomil Zupan	Menuet za kitaro, Klemen, Levitan Človek letnih časov...
-Ivan Potrč	Na kmetih
-Florjan Lipuš	Zmote dijaka Tjaža, Srčne pege
-Rudi Šeligo	Triptih Agate Schwarzkobler

Klasični roman: Ivan Tavčar : Visoška kronika

Moderni roman: Ivan Cankar : Na klancu

Novi roman : Rudi Šeligo : Triptih Agate Schwarzkobler

Visoška Kronika

Je vrh Tavčarjevega ustvarjanja. Izide po I.S.V. (1919) Je prvi umetniško izoblikovan, kompozicijsko in slogovno dognan roman. Gre za zgodovinsko- psihološki roman. Dogajanje je postavljeno v 16-17.stol. I I Izidor je šibka, razklana, z očetovo krivdo zaznamovana osebnost. Zaradi tega se mora odpovedati posesti in dekletu.

Gre za analitično (Polikarp)-sintetični (Izidor) roman, izidorjeva pripoved je prvoosebna in vsi ženski liki so idealizirani. Opis političnih, socialnih razmer in povprečnih oseb je realističen.

Ideja dela: Slovenci naj bodo pokončni, samozavestni,odločni. (Jurij)

Poseben pečat daje delu kronikalni jezik in svetopisemski slog.

Na klancu

Je Cankarjevo najobsežnejše besedilo. Roman je bil napisan 1902. Je biografski oz. avtobiografski roman, hkrati pa pomemben primer simbolizma v slovenski literaturi.Slogovno gre za zelo mešan roman, saj se v nejm prepletajo tako realizem,naturalizem(opis okolja, socialna beda), dekadenca(mesto,moralno problematični ljudje), impresionizem(ustvarjanje vzdušja), simbolizem(klanec,luč). To delo je tudi spomenik materi (Cankar) .

Delo ima dve nasprotujoči si ideji

1. Fatalistična brezizhodnost
2. Moč razuma, izobrazba bo rešila slovensko ljudstvo (luč na učiteljevem oknu)

Zgradba je ciklična, začne in konča se z istim motivom.

Roman je sintetičen z veliko metaforami, simboli in je ritmično povzdignjen.

Njemu ob bok postavljamo Šeligov Triptih Agate Schwarzkobler.

Triptih Agate Schwarzkobler

Delo je izšlo 1968. V reističnem slogu opisuje vsakdanje življenje ljudi, ki doživljajo zlome in eksistencialne težave v običajnem delovnem okolju. Vse to se kaže le posredno, skozi zavest glavne osebe ter njenega zaznavanja predmetnega sveta, ki jo obdaja. Takšen način povzroči, da posameznik iz pripovedovanja izgine, ker je ujet v mehanize moderne družbe. Šeligo je delo označil za kratek roman in predstavlja enega vrhov slovenske moderne pripovedne proze.

Delo je razdeljeno na 3 dele oz. življenjske situacije, ki kot celota prikažejo življenjske smisle in nesmisle sodobne družbe.